

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาหนึ่งของโลกที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการหล่อหลอมหรือขัดเกลาอุปนิสัยใจคอของบุคคลให้ละเอียดอ่อน สวยงาม มีความรัก ความเมตตา หรือความเอื้ออาทรต่อกันและกัน หลักคำสอนของพระพุทธศาสนาสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเกิดประโยชน์ ผู้ที่ปฏิบัติตามหลักของพระพุทธศาสนาอย่างเคร่งครัดและต่อเนื่องจะมีบุคลิกภาพที่สง่างามมีจิตใจเยือกเย็นและเป็นสุข และเป็นบุคคลที่สังคมปรารถนามากที่สุด ขณะเดียวกันพระพุทธศาสนาได้รับการยอมรับจากองค์การสหประชาชาติว่าเป็นศาสนาที่มีบทบาทเอื้อประโยชน์ให้แก่มนุษยชาติอย่างสูงยิ่ง โดยเฉพาะเรื่อง เมตตา กรุณา และการไม่เบียดเบียนกัน ถือว่าเป็นคำสอนที่สามารถนำไปใช้แก้ไขปัญหาคความขัดแย้งในหมู่มนุษยชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด (จำนงค์ อธิวัฒน์สิทธิ์, 2548, หน้า 156)

ประเทศไทยเป็นดินแดนแห่งพระพุทธศาสนา ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า เป็นผู้นำในด้านพระพุทธศาสนาของโลก ทั้งนี้เพราะพระพุทธศาสนาเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนไทยเกือบทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นอยู่ ณ ที่ใด สังคมไทยจะต้องมีวัดมีพระสงฆ์ควบคู่กับการดำเนินชีวิตเสมอ วัดจึงเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนไทยเสมอมาและยังก่อให้เกิดวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามสืบทอดมาถึงปัจจุบัน (จักรธรรม ธรรมศักดิ์, 2548, หน้า 1) พระพุทธศาสนาเข้ามาสู่ดินแดนประเทศไทย เมื่อประมาณ พ.ศ. 234 สมัยเดียวกับประเทศศรีลังกา ด้วยการส่งพระสมณทูตไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศต่าง ๆ 9 สาย โดยการอุปถัมภ์ของพระเจ้าอโศกมหาราชกษัตริย์อินเดีย ในขณะนั้นประเทศไทยรวมอยู่ในดินแดนที่เรียกว่าสุวรรณภูมิ ซึ่งมีขอบเขตกว้างขวาง มีประเทศรวมกันอยู่ในดินแดนส่วนนี้ไม่น้อยกว่า 7 ประเทศ ได้แก่ ไทย พม่า ศรีลังกา ลาว กัมพูชา ลาว มาเลเซีย ซึ่งสันนิษฐานว่ามีใจกลางอยู่ที่จังหวัดนครปฐมของไทย เนื่องจากได้พบโบราณวัตถุที่สำคัญ เช่น พระปฐมเจดีย์ และรูปธรรมจักรกวางหมอบเป็นหลักฐานสำคัญ แต่พม่าก็สันนิษฐานว่ามีใจกลางอยู่ที่เมืองสะเทิม ภาคใต้ของพม่า พระพุทธศาสนาเข้ามาสู่สุวรรณภูมิในยุคนี้ นำโดยพระโสณะและพระอุตตระ พระเถระชาวอินเดียเดินทางมาเผยแผ่พระพุทธศาสนาในแถบนี้ จนเจริญรุ่งเรืองมาตามลำดับ (จรัส พยัคฆราชศักดิ์ และกวี อิศริวรรณ, 2546, หน้า 3-5)

หลังจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้เสด็จขึ้นครองราชย์เป็นรัชกาลที่ 9 สืบต่อมา ทรงมีพระราชศรัทธาในพระพุทธศาสนา และทรงเป็นศาสนูปถัมภก ทรงให้การอุปถัมภ์แก่ทุกศาสนา และทรงปกครองบ้านเมืองโดยสงบร่มเย็น ตามระบอบประชาธิปไตย

อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ในรัชสมัยรัชกาลปัจจุบัน ได้มีการส่งเสริมพุทธศาสนาในด้านต่าง ๆ มากมาย ได้มีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างจริงจังทั้งในและต่างประเทศ ในประเทศไทย ได้มีองค์กรเผยแผ่ธรรมในแต่ละจังหวัด โดยได้จัดตั้งพุทธสมาคมประจำจังหวัดขึ้น ส่วนพระสงฆ์ได้มีบทบาทในการเผยแผ่มากขึ้นโดยใช้สื่อของรัฐ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ เป็นต้น กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดเอาวิชาพระพุทธศาสนาเป็นวิชาภาคบังคับแก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตั้งแต่ ม.1 ถึง ม.6 พระสงฆ์จึงได้มีบทบาทในการเข้าไปสอนในโรงเรียนต่าง ๆ มีการประยุกต์การเผยแผ่ธรรมในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การบรรยาย ปาฐกถา และเขียนหนังสืออธิบายพุทธธรรมมากขึ้น ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ เช่น มีพระเถระนักปราชญ์ชาวไทย ได้แก่ ท่านพุทธทาสภิกขุและพระพรหมคุณาภรณ์ (ประยูร ธมฺมปญฺโญ) เป็นต้น

ในต่างประเทศ ชุมชนไทยมีความพยายามในการก่อตั้งวัดไทยเป็นอย่างมาก แม้ว่าจะมีความยุ่งยากมากเพียงใด พุทธศาสนิกชนก็มิได้ย่อท้อสามารถร่วมพลังก่อตั้งวัดไทยขึ้นมาได้ ดังเห็นได้จากปัจจุบันมีวัดไทยก่อตั้งอยู่ทั่วโลก ทั้งในทวีปอเมริกา เอเชีย ยุโรป และออสเตรเลีย (จักรธรรม ธรรมศักดิ์, 2548, หน้า 1) เช่น วัดไทยพุทธคยา ประเทศอินเดีย เป็นวัดไทยแห่งแรกในต่างประเทศ ต่อจากนั้นได้มีการสร้างวัดไทยในประเทศตะวันตก คือ วัดพุทธประทีป กรุงลอนดอน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จทรงเปิด เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2509 นับเป็นวัดไทยวัดแรกในประเทศตะวันตก ต่อมาปี พ.ศ. 2514 ได้มีการสร้างวัดแห่งแรกในประเทศสหรัฐอเมริกาที่นครลอสแอนเจลิส รัฐแคลิฟอร์เนีย ชื่อว่า วัดไทยลอสแอนเจลิส ปัจจุบันมีวัดไทยในสหรัฐอเมริกา มีจำนวน 102 วัด นอกจากนั้นได้มีองค์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศของคณะสงฆ์ไทยได้จัดให้มีการอบรมพระธรรมทูตสายต่างประเทศขึ้นประจำทุกปี เพื่อส่งไปเผยแผ่พุทธศาสนาในต่างประเทศ โดยเฉพาะทางตะวันตก ปัจจุบันนี้ชาวตะวันตกได้หันมาสนใจพุทธศาสนากันมาก ปี พ.ศ. 2508 ได้มีการจัดตั้งสำนักงานองค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลกขึ้น ณ ประเทศไทย (พ.ศ.ล.) เพื่อเป็นศูนย์กลางของชาวพุทธทั่วโลก

วัดไทยลอสแอนเจลิสเป็นวัดไทยแห่งแรกในสหรัฐอเมริกาตั้งอยู่ที่ถนนโคลวเดอร์ เมืองนอร์ธฮอลลีวูด รัฐแคลิฟอร์เนีย การก่อตั้งเริ่มขึ้นจากการที่มีคนไทยจำนวนมากซึ่งศึกษาและประกอบอาชีพอยู่ในนครลอสแอนเจลิสสร้างหลักฐานจนเป็นปึกแผ่นมั่นคงมีลูกหลานสืบวงศ์ตระกูลแต่ก็ไม่ได้ลืมชาติกำเนิดชาติเดิมคือความเป็นไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งคิดถึงวัดและพระสงฆ์ซึ่งเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจสำหรับเป็นที่บำเพ็ญกุศลทำบุญทำทาน วัดจึงเป็นศูนย์รวมกิจกรรมของชุมชนไทย วัดจึงเริ่มก่อตัวขึ้นตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา แม้ในยุคแรก ๆ เป็นเพียงสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาตามความประสงค์ของกลุ่มริเริ่มสร้างวัดไทย แต่พัฒนาการของวัดที่มีมาตามลำดับ จนในปัจจุบันวัดไทยเป็น “ศูนย์รวม” กิจกรรมของชุมชนไทยในแอลเอ เป็นเหมือนทุกสิ่งทุกอย่างในชีวิตของคนไทยในแอลเอ (นภสววรรณ, 2541, หน้า 21-22)

“วัดไทย” เป็นศูนย์กลางของชุมชนเป็นที่รวมของคนไทยในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน คนไทยในต่างแดนนอกจากจะถือว่าวัดไทยเป็นสถานที่สำหรับประกอบพิธีทางพระพุทธศาสนา แล้ว ยังถือว่าวัดไทยเป็นสถานที่พบปะสังสรรค์ เพื่อเผยแพร่ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมอันดีงามของชาติไทยให้เป็นที่ปรากฏแก่ชนชาติอื่น เป็นการธำรงรักษาเอกลักษณ์ของ ไทยไว้ให้คนต่างแดนได้ชื่นชมกิจกรรมต่าง ๆ ที่วัดไทยได้ร่วมกับชุมชนไทยในต่างแดนร่วมกัน จัดขึ้นมา นอกจากกิจกรรมทางศาสนาที่จัดขึ้นเป็นประจำและจัดขึ้นเป็นพิเศษเนื่องในวันสำคัญ ทางศาสนา เช่น การฟังเทศน์ การฝึกสมาธิ การเวียนเทียน ฯลฯ แล้ว วัดไทยและชุมชนคนไทยยัง ได้ร่วมกันจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้คนไทยในชุมชนนั้น ๆ ได้มีโอกาสพบปะกัน เช่น จัดงานวัน สงกรานต์ วันลอยกระทง ฯลฯ และที่สำคัญวัดไทยในต่างแดนยังมีบทบาทในการให้การศึกษา แก่กุลบุตร กุลธิดา โดยจัดสอนในวันเสาร์หรือวันอาทิตย์ ซึ่งเรียกว่า โรงเรียนพระพุทธศาสนา วันอาทิตย์ เช่นเดียวกับในประเทศไทย โรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จัดว่าเป็นสถานศึกษา ที่สำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะแก่เด็กไทยในต่างแดนได้ สามารถเรียนรู้หาประสบการณ์ และปลูกฝัง วัฒนธรรมไทย เพื่อให้เด็กไทยมีความสำนึกในความเป็นไทย รวมทั้งการรู้ภาษาไทย ทั้งการพูด การอ่าน และการเขียน การเรียนการสอนภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยในโรงเรียนพระพุทธศาสนา วันอาทิตย์ ซึ่งมีวัดไทยเป็นสถานศึกษา

กิจกรรมสำคัญที่วัดไทยลอสแอนเจลิสดำเนินการอย่างต่อเนื่องนั้นได้เป็นที่สนใจ อย่างมากในชุมชนคนไทยและชาวต่างประเทศ มีหลายโครงการโดยมีจุดเน้นเพื่อสร้างความเข้าใจ เกี่ยวกับชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม ภาษาไทย คนตรี เพื่อให้เยาวชนและคนไทยได้ตระหนักถึง คุณค่าของความเป็นไทย โดยได้รับความร่วมมือจากชุมชนชาวไทย และหน่วยงานภาครัฐของไทย อย่างดียิ่ง อาทิ โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ลอสแอนเจลิส ซึ่งได้มีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอน จากคณาจารย์คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมีการจัดทำหลักสูตร สำหรับเด็กไทยในต่างประเทศ จนทำให้นักเรียนสามารถ ฟัง พูด อ่าน เขียนภาษาไทยได้ดี นอกจากนี้ทางโรงเรียนได้เปิดการเรียนการสอนแผนกนาฏศิลป์ แผนกศิลปะเด็ก-ผู้ใหญ่ แผนก ภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาติ แผนกแกะสลักผลไม้ แผนกดนตรีไทย-สากล โครงการสอนภาค ฤดูร้อน เป็นโครงการที่สืบเนื่องจากโรงเรียนพุทธศาสนา เพื่อให้เด็กนักเรียนมีเวลาในการศึกษา การเรียนรู้ที่เข้มข้นขึ้น ซึ่งทางโรงเรียนก็ได้รับการรับรองวิทยฐานะเป็นสถานศึกษาสำหรับ การศึกษานอกโรงเรียน ประเภทบุคคลภายนอก กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ (ภายหลังยกเลิกดำเนินการ) นอกจากนี้ยังมีอาคารเรียนรวมหรือศาลาเอนกประสงค์สร้างขึ้น มา เพื่อใช้เป็นสถานที่จัดกิจกรรม ของแผนกต่าง ๆ ของโรงเรียน เช่น ดนตรีและนาฏศิลป์ การศึกษา ภาษาไทย และเพื่อใช้จัดกิจกรรมต่าง ๆ ทางศาสนาและวันสำคัญของไทย (นภัสวรรณ, 2541, หน้า 21-22)

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าวัดไทยลอสแอนเจลิสเหมาะสมที่ได้ชื่อว่า “วัดไทย” ที่สมบูรณ์ที่สุดในสหรัฐอเมริกา มีอุโบสถศาลาที่สง่างามด้วยสถาปัตยกรรมไทย มีอาคารเรียนรวมสำหรับไว้ปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยให้แก่ลูกหลานไทยและเป็นที่จัดกิจกรรมทุกอย่างของชุมชนไทย (นภสวรรณ, 2541, หน้า 21-22) ด้วยเหตุนี้จึงกล่าวได้ว่าวัดไทยลอสแอนเจลิสมีความสำคัญในฐานะเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณค่าในด้านศิลปวัฒนธรรมประเพณีและแนวทางการปฏิบัติตนตามหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา เป็นองค์กรทางสังคมที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ ทัศนคติอันดีงามให้แก่สมาชิกของสังคมชุมชนไทย วัดไทยลอสแอนเจลิสจึงมีความสำคัญเพราะมีความพร้อมและความเหมาะสมในการเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ดีด้วยเหตุผลอย่างน้อย 4 ประการ คือ 1) เป็นศูนย์กลางชุมชนด้านการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม 2) ด้านมีความพร้อมด้านทรัพยากร 3) มีความพร้อมด้านผู้รู้ผู้เชี่ยวชาญ 4) มีบรรยากาศที่ดีเอื้อต่อการเรียนรู้ และนอกจากนี้กิจกรรมการเรียนรู้อื่น ๆ ของแหล่งเรียนรู้ในวัดก็ยังสามารถดำเนินการหรือพัฒนาได้ ดังนี้ 1) การเผยแผ่คำสอนทางศาสนาในวันสำคัญ 2) การสอนวิชาศาสนาแก่เยาวชน 3) การให้ความรู้ทางหอกระจายข่าว 4) การบรรยายของผู้รู้ในแขนงต่าง ๆ 5) การส่งเสริมอาชีพ 6) การจัดนิทรรศการ 7) การจัดห้องสมุดหรือมุมหนังสือ (อารีเฟน อับดุลกาเดร์, 2548, หน้า 67-69)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงเห็นว่าจำเป็นต้องศึกษาประเภทแหล่งเรียนรู้ในวัดไทยลอสแอนเจลิสเพื่อให้เกิดความเข้าใจในการจำแนกประเภทของแหล่งเรียนรู้รวมถึงวิเคราะห์คุณค่าและบทบาทของวัดในฐานะแหล่งเรียนรู้ของชุมชนไทยและเพื่อจะได้เสนอแนะแนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนาวัดในฐานะแหล่งเรียนรู้ของชุมชนไทยเพื่อใช้เป็นประโยชน์ในการเผยแผ่องค์ความรู้ หลักในประเพณีปฏิบัติตนตามคำสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้ารวมถึงการอนุรักษ์และสืบทอดขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมไทยให้คงความเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวไทยอันล้ำค่าเป็นมรดกตกทอดแก่เยาวชนไทยรุ่นหลังต่อไปและเพื่อให้ชาวต่างประเทศได้ศึกษาพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้องและเพื่อเจริญศาสนาไมตรีระหว่างประเทศ อันจะทำให้บรรพพระพุทธศาสนาสถิตสถาพรอยู่คู่โลกตลอดกาล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแหล่งเรียนรู้ในวัดไทยลอสแอนเจลิสจำแนกตามประเภทแหล่งเรียนรู้
2. เพื่อศึกษาคุณค่าและบทบาทของวัดไทยลอสแอนเจลิสในฐานะแหล่งเรียนรู้ของชุมชนไทย
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนาวัดไทยลอสแอนเจลิสในฐานะแหล่งเรียนรู้ของชุมชนไทย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ทราบแหล่งเรียนรู้ในวัดไทยลอสแอนเจลิสในแต่ละประเภท
2. ทราบคุณค่าและบทบาทของวัดไทยลอสแอนเจลิสในฐานะแหล่งเรียนรู้ของชุมชนไทย
3. ได้แนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนาวัดในฐานะแหล่งเรียนรู้ของชุมชนไทยในต่างประเทศให้คงอยู่ต่อไป

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาแหล่งเรียนรู้ของชุมชนจำแนกตามประเภทแหล่งเรียนรู้ รวมถึงการวิเคราะห์คุณค่าและบทบาทของวัดในฐานะแหล่งเรียนรู้ของชุมชนไทย เพื่อเสนอแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของชุมชนไทยให้คงอยู่คู่กับคนไทยในต่างแดนต่อไป ซึ่งแบ่งเป็น

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ ผู้วิจัยเลือกพื้นที่ทำการศึกษาคือ วัดไทยลอสแอนเจลิส รัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ศึกษาในประเด็นดังต่อไปนี้
 - 2.1 ประเภทแหล่งเรียนรู้ในวัดไทย ซึ่งแบ่งออกเป็น
 - 2.2.1 แหล่งเรียนรู้ของชุมชนประเภทบุคคล
 - 2.2.2 แหล่งเรียนรู้ของชุมชนประเภทสื่อ วัสดุ อุปกรณ์
 - 2.2.3 แหล่งเรียนรู้ของชุมชนประเภทกิจกรรม
 - 2.2.4 แหล่งเรียนรู้ของชุมชนประเภทสถานที่
 - 2.2 คุณค่าและบทบาทของวัดในฐานะแหล่งเรียนรู้ของชุมชน ซึ่งแบ่งออกเป็น
 - 2.2.1 คุณค่าและบทบาทด้านสังคม
 - 2.2.2 คุณค่าและบทบาทด้านการศึกษา
 - 2.2.3 คุณค่าและบทบาทด้านประเพณีและศิลปวัฒนธรรม
 - 2.2.4 คุณค่าและบทบาทด้านเศรษฐกิจ
 - 2.2.5 คุณค่าและบทบาทด้านการท่องเที่ยว
 - 2.3 แนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนาวัดในฐานะแหล่งเรียนรู้ของชุมชนไทยในต่างประเทศให้คงอยู่คู่กับคนไทย

นิยามศัพท์เฉพาะ

วัด หมายถึง สถานที่ทางศาสนา ประกอบด้วยเสนาสนะ และอาคารถาวรวัตถุต่าง ๆ เป็นที่พำนักอาศัย ศึกษาปฏิบัติพระธรรมวินัยและประกอบศาสนกิจของพระภิกษุสงฆ์ ตลอดจนเป็นที่บำเพ็ญกุศลต่าง ๆ นอกจากนี้ วัดยังเป็นศูนย์บริการทางการศึกษาและสังคม เป็นแหล่งส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ในที่นี้หมายถึง วัดไทยลอสแอนเจลิส ประเทศสหรัฐอเมริกา

ชุมชนไทย หมายถึง การรวมตัวของกลุ่มคนในอาณาบริเวณแห่งหนึ่ง มีลักษณะสังคมขนาดเล็กโดยบุคคลในชุมชนนั้นมีการทำกิจกรรมร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน มีความสัมพันธ์ร่วมกันทางด้านประเพณีและวัฒนธรรม มีระเบียบสังคมของตน และมีวัตถุประสงค์และประโยชน์ร่วมกันในชุมชน ในที่นี้หมายถึงกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในชุมชนไทยหรือชุมชนใกล้เคียงวัดไทยลอสแอนเจลิส

แหล่งเรียนรู้ของชุมชน หมายถึง แหล่งหรือที่รวมสาระความรู้ที่มีอยู่ในชุมชนซึ่งอาจเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือมนุษย์สร้างขึ้นก็ได้หรืออาจเป็นคัมภีร์ของมนุษย์เองอันเป็นบ่อเกิดเป็นศูนย์รวม เป็นสื่อกลาง และเป็นประสบการณ์ที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ขึ้นในชุมชน ช่วยในการแก้ปัญหาการดำรงชีวิต หรือเป็นแหล่งรายได้สำคัญของชุมชนนั้น ๆ เพื่อเอื้อให้เกิดการเรียนรู้

แหล่งเรียนรู้ของชุมชนประเภทบุคคล หมายถึง บุคคลในชุมชนที่มีความรู้ความสามารถในด้านต่าง ๆ ที่สามารถถ่ายทอดความรู้ที่ตนมีอยู่ให้ผู้สนใจต้องการเรียนรู้ในชุมชน

แหล่งเรียนรู้ของชุมชนประเภทสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ หมายถึง วัตถุกลางที่เป็นวัสดุ อุปกรณ์ ที่ผู้แสวงหาความรู้ความสามารถไปศึกษาค้นคว้า หรือรับถ่ายทอดความรู้ผ่านทางประสาทสัมผัสทั้งห้า รวมทั้งสื่อวัสดุ อุปกรณ์อื่น ๆ ที่ใช้ประกอบการเรียนการสอน

แหล่งเรียนรู้ของชุมชนประเภทกิจกรรม หมายถึง การปฏิบัติทางด้านประเพณีและวัฒนธรรมต่าง ๆ การปฏิบัติงานของหน่วยงานราชการ ตลอดจนการเคลื่อนไหวเพื่อแก้ปัญหาและปรับปรุงพัฒนาสภาพต่าง ๆ ในชุมชน การเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้จะทำให้เกิดการเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรม

แหล่งเรียนรู้ของชุมชนประเภทสถานที่ หมายถึง อาคารสถานที่ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าไปศึกษาค้นคว้าหาความรู้ให้คำตอบได้ โดยทำให้ศึกษาสิ่งที่ต้องการได้ง่ายขึ้นและยังทำให้เกิดประสบการณ์ตรงแก่ผู้เรียน แหล่งเรียนรู้ของชุมชนประเภทสถานที่นี้มีอยู่รอบ ๆ ตัวเราได้แก่ สถานที่ทางประวัติศาสตร์ พิพิธภัณฑ์ วัด ศาสนสถาน สถานที่ประกอบการ ห้างสรรพสินค้า ห้องสมุดที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ตลาด สถาบันการศึกษา หน่วยงานภาครัฐและเอกชน รวมทั้งแหล่งทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน ซึ่งหมายถึงสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติและให้ประโยชน์ต่อมนุษย์ เช่น น้ำ ป่าไม้ แร่ธาตุ

คุณค่าของวัด หมายถึง ความสำคัญและประโยชน์ของวัดที่มีผลต่อวิถีชีวิตของบุคคล
และชุมชนในฐานะแหล่งเรียนรู้ของชุมชน

บทบาทของวัด หมายถึง การทำตามหน้าที่ของวัดในฐานะแหล่งเรียนรู้ของชุมชน

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University